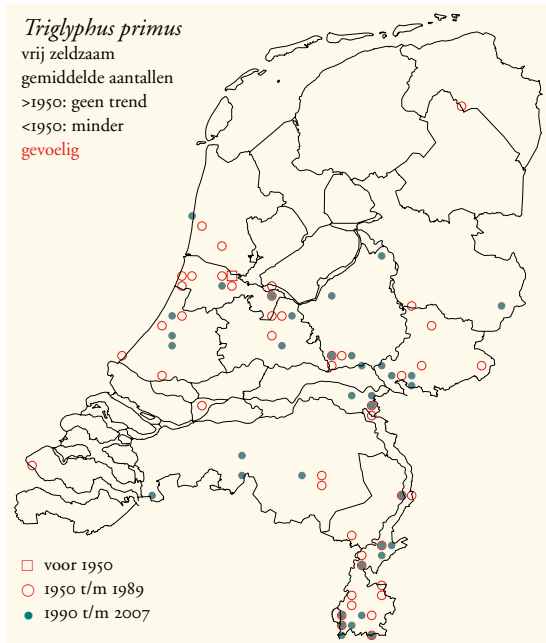

In heel Nederland vrij zeldzaam, maar niet in de noordelijke provincies. Wordt niet snel opgemerkt en is mogelijk algemener. Plaatselijk kan *T. primus* in aantal voorkomen.

Twee generaties.

Ecologie

Droge ruderaal biotopen, zoals braakliggende terreinen, (spoor)wegbermen en dijken. De soort komt ook voor in tuinen en stadsparken die recent vergraven zijn.

De vliegen hebben een grillige vlucht laag bij de grond, wat er samen met het kleine formaat voor zorgt dat ze niet snel worden opgemerkt. Ze rusten op kruiden op zonnige plekken en bezoeken vooral witte bloemen.

De larve is gevonden in door bladluizen veroorzaakte gallen op bladeren van bijvoet (LECLERQ 1944, SEDLAG 1966). Deze gallen zijn violet van kleur en bestaan uit samengegroeide bladeren. Ook zijn larven gevonden in stengelgallen op bijvoet. De larven schijnen in tegenstelling tot de vliegen gemakkelijk gevonden te kunnen worden. In een gal komen soms meerdere larven voor (LECLERQ 1944, SEDLAG 1966). Láská & Stary (1980) melden de larve behalve van bijvoet ook van absintalsem en witte honingklaver, zonder duidelijk te maken of dit hun eigen vondsten betreft of dat dit ongeverifieerde meldingen van anderen zijn.

Summary – Scarce. Less common before 1950, no trend since. Susceptible. Open, dry waste ground, (rail)roadsides, dikes, recently created parks and gardens.

Tropidia Moeraszweefvliegen

WR

Middelgrote vrij slanke vliegen (7-11 mm) met een opvallende driehoekige doorn op de verdikte achterdij. Het achterlijf heeft brede grote rode vlekken op de zijkanalen van rugplaatjes 2-4.

Taxonomie en determinatie

De Europese soorten staan onder andere in Van der Goot (1981a), Van Veen (2004) en Verlinden (1991).

Verspreiding

Holarctisch, afrotropisch en neotropisch genus met circa zestien soorten. In het palearctische gebied en Europa komen twee soorten voor, waarvan een in Nederland. De tweede soort, *T. fasciata* Meigen, 1822 komt in Zuid- en Midden-Europa noordelijk tot in Zuid-België voor.

Ecologie

De larven van de Europese soorten zijn maar weinig gevonden (zie soorttekst). In Noord-Amerika zijn larven van een *Tropidia*-soort gevonden in rottende aardappels die in water waren gelegd (pers. com. J.H. Stuke).

Tropidia scita Moeraszweefvlieg

LVDL

Middelgrote *Tropidia* met grotendeels rood achterlijf. Doet vooral in vlucht enigszins aan *Xylota segnis* of *Chalcosyrphus nemorum* denken. Achterdij met grote driehoekige doorn aan onderkant, vlak voor top. Lengte 7-11 mm.

Verspreiding en vliegtijd

Palearctisch. Van West-Europa tot in Japan. In Europa van Scandinavië tot Midden-Europa en van Ierland tot in Rusland.

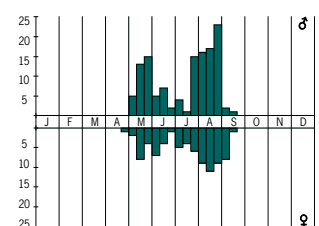
In Nederland vrijwel overal algemeen, maar in drogere gebieden, zoals de Veluwe, zeldzaam.

Waarschijnlijk twee generaties, maar mogelijk komt de kleine tweede generatie slechts onder gunstige omstandigheden tot ontwikkeling.

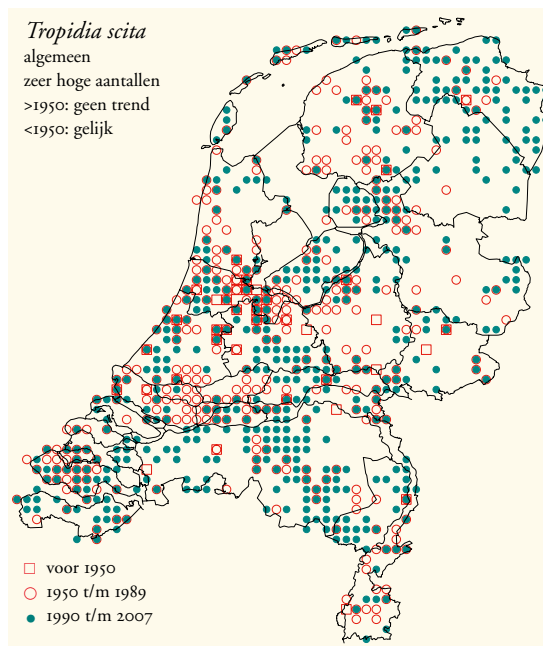
Ecologie

Vochtige tot natte voedselrijke biotopen met open water, vrijwel altijd nabij riet. De vliegen kunnen bijzonder talrijk

Tropidia scita mannetje, de kenmerkende tand op de achterdij is goed zichtbaar.

Triglyphus primus

zijn in moerasbossen en rietmoerassen en nabijgelegen wilgenbossen met ondergroei van brandnetels. Ze worden zelden ver van de veronderstelde voortplantingsbiotopen aangetroffen.

Beide seksen vliegen laag door de vegetatie, zitten vaak laag bij de grond op blad en stengels van riet en bezoeken bloemen van veel soorten water- en moerasplanten. Ze lopen minder over bladeren dan *Xylota segnis*. Mannetjes zweven tussen de kruidenvegetatie en jagen concurrenten uit het territorium weg.

De larven zijn filteraars die vermoedelijk leven in rottende plantenresten aan de oever (DECLER & ROTHERAY 1990, LUNDBECK 1916, SPEIGHT 2001). Ze zijn gevonden tussen de bladeren van grote lisdodde en verpoppen vermoedelijk in de strooisellaag in rietvegetatie (DECLER & ROTHERAY 1990).

Het is opmerkelijk dat van zo'n algemene soort zo weinig larven zijn gevonden.

Summary – Common. No apparent trends. Moist to wet, eutrophic habitats, mostly with reed.

Volucella Reuzen

MR

Grote tot zeer grote, breed gebouwde zweefvliegen, vaak met wesp- of hommelachtig uiterlijk. De kop is sterk naar onderen verlengd en het derde antennelid draagt een lang-behaarde antenneborstel. Lengte 11-22 mm.

Taxonomie en determinatie

Determinatie van de vliegen levert geen problemen op met de gangbare determinatiewerken. De larven van de Nederlandse soorten kunnen op naam gebracht worden met Rotheray (1999).

Verspreiding

Holarctisch en oriëntaals genus met meer dan zestig soor-

ten. In het palearctisch gebied komen 21 soorten voor, in Europa zes, waarvan vijf in Nederland (BARKALOV 2003, PECK 1988).

Ecologie

De imago's zijn veel op bloemen te vinden. Het zijn krachtige, behendige vliegers. Alle soorten hebben een generatie per jaar. De larven van vier van de vijf Nederlandse soorten leven als larve in nesten van hommels of sociale plooivleugelwespen (zie onderstaand kader 'Eileg van *Volucella*'s'). Eén soort leeft saprofaag in sapstromen van bomen. De winter wordt als volgroeide larve doorgebracht.

Volucella bombylans Hommelreus

MR

Middelgrote, hommelachtig behaarde *Volucella* waarvan in Europa drie genetisch bepaalde kleurvarianties voorkomen: zwart met oranje-rode achterlijfspunt (*bombylans*), geel met zwarte banden middenop borststuk en achterlijf en een geelwitte (*plumata*) of rode (*haemorrhoidalis*) achterlijfspunt. De frequentie van een kleurvorm in een populatie hangt samen met mimicry: de kleurvorm die het meest lijkt op de meest voorkomende hommelsorten is het algemeenst. In het buitenland, waar andere hommelsorten voorkomen, komen ook andere kleurvormen van *V. bombylans* voor. Lengte 11-17 mm.

Verspreiding en vliegtijd

Holarctisch. Van West-Europa tot in Japan en in Noord-Amerika. In Europa van Noord-Scandinavië tot aan de Middellandse Zee en van Ierland tot in Rusland. De verhoudingen tussen de kleurvormen zijn niet overal hetzelfde als in Nederland: in de Alpen is variatie *haemorrhoidalis* bij-

EILEG VAN VOLUCELLA'S

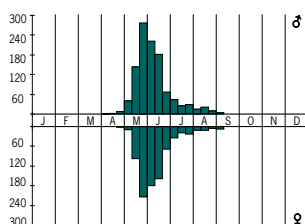
MR

(Informatie in dit kader is, tenzij anders vermeld, afkomstig uit Rupp 1989, een proefschrift over Europese *Volucella*-soorten, gebaseerd op experimenteel onderzoek. Ook is gebruik gemaakt van Rupp 1987.)

De larven van vier Nederlandse *Volucella*-soorten ontwikkelen zich in nesten van hommels of sociale plooivleugelwespen. Dit heeft als voordeel dat ze opgroeien in een beschermde, stabiele omgeving. Hommels en sociale plooivleugelwespen hebben echter hechte samenlevingsvormen, waarin genadeloos met indringers wordt afgerekend. Waarom lukt het *Volucella*-vrouwtjes dan toch om hun eieren in die nesten te leggen? Voor alle *Volucella*-soorten geldt dat hun gelijkenis met hommels of wespen waarschijnlijk geen rol speelt bij het 'om de tuin leiden' van hun gastheer. *Volucella pellucens* lijkt zelfs helemaal niet op een hommel of wesp. Er is dus iets anders aan de hand.

Opsporing van het nest

Volucella-vrouwtjes lokaliseren de nesten van hun gastheren aan de hand van de nestgeur met behulp van geur-

Tropidia scita